

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Udsigt over Verdens-Krøniken fornemmelig i det Lutherske Tidsrum

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 258. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1817_309A-txt-shoot-idm6981.pdf (tilgået 13. juli 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Jakobs ældste Søn, Engellands store Haab, Henrik, var i Forveien død til alles Sorg, og derved kom den ulykkelige Carl Stuart til at beklæde en Trone der alt vaklede og skulde knuse ham i sit Fald. Carl var en aabenhjertig, godmodig og elskværdig Mand, med god sund Forstand og megen Vittighed, men sin Faders overspændte Begreber om Konge-Standen havde han arvet, var uforsigtig, overdreven føielig mod hvem han elskede, havde Styrke til at bære men ei Kraft til at handle, var forstandig men ei klog, ei kjæk men kun taalmodig, ligere en Kvinde end en Mand, skabt til en god Undersaat, men en maadelig Konge. Aldrig kunde en Mand 259 af den Beskaffenhed bære Engellands Krone med Ære, og aldrig annammede Nogen samme under uheldigere Omstændigheder end Carl. Uenigheden mellem de religiøse Partier havde ligefra Begyndelsen været temmelig verdslig, thi hvad de i Henseende til Religionen tvistedes om, var meest slige Smaating, som mellem fornuftige Folk aldrig er Aarsag i, men kun Paaskud for Skilsmisse, men nu var den nær ved at blive aldeles politisk; og Religionens Indblanding tjende kun til at forblinde svage Øine, og forvirre skjøre Hoveder. I Parlamentets Overhuus agtede Bisperne med Villum Laud i Spidsen at tilbagevinde en Deel af den ved Reformationen tabte Glands og Myndighed, og stræbde derfor at gjøre Kirken til en verdslig Helligdom, der hvilede paa dem som indviede Støtter. I Underhuset spillede Presbyterianerne Mester; thi da de udstrakke deres Friheds-Grundsætninger ogsaa til den verdslige Stat, indskjød alle Misfornøiede, Ærgjerrige og Herskesyge sig under dem, for at have et talrigt Partie og bestandig Grund til Klage. Heftig Strid var da uundgaaelig, især da Grændsen mellem Kongens og Parlamentets Rettigheder var i mange Henseender baade efter Lov og Hævd omtvistelig, og besynderlig kjæk og klog maatte den Konge været, som skulde kunne afværget et voldsomt Udbrud i et Land, hvor man elskede Selvraadighed, og havde glemte hvilke Rædsler der følge dens Seier. 260 Nu var Carl den bispelige Kirke aldeles hengiven, deels fordi han i den saae en apostolisk Indretning, deels fordi den aabenbar var Tronens eneste Støtte, af sit eget og Buckingham's Nag til Spanien og Frankrig lod han sig forlede til en Krig, der hverken var efter Folkets Ønske eller til dets Ære, men skadede Handelen og deels nødte Kongen til for at faae Penge, idelig at sammenkalde Parlamentet og give efter for dets Fordringer, deels forledte ham til adskillige vilkaarlige og forhadte Paalæg. Vel blev Carl, efterat Buckingham var faldet for en Morderdolk,*1630. saa klog at slutte Fred og intet Parlament sammenkalde, men da han med Magt vilde indføre den biskoppelige *Myndighed* og *Kirketjeneste* i Skotland,*1639. skedte der en Opstand, som ei kunde dæmpes uden ved en saa fuldstændig Eftergivenhed som Kongen ei vilde vise, eller ved en Krig hvortil han manglede Meget og øiensynlig *Penge*. Efterat have ved denne Leilighed baade under Mægling og Vaaben, givet de tydeligste Prøver paa Uklogskab og Svaghed, sammenkaldte han det ulyksalige lange Parlament,*1640. som ikke undlod at benytte Omstændighederne og Forbindelse med de skotske Oprørere til, Skridt for Skridt, at indskrænke Kongens Rettigheder, berøve ham hver Ven og Støtte, og ligesaa trædske som nederdrægtig Lønne ham for hver Føielighed med Utak. Han gav efter, desværre i alt for meget, saa han 261 endog opoffrede sin vel ikke feilfri, men dog agtværdige og tro Ven, Jarlen af Strafford,*1641. til hvem Underhuset havde fattet et dødeligt Had, fordi han, der som Thomas Ventworth havde under de forrige Parlamenter, tilligemed Jon Pym, været Kongens haardeste Modstander, var blevet hans Ven. Nu kjendte Underhuset, som ligefrem stillede paa en demokratisk Forfatning, ingen Grændser, Kongen havde ogsaa, ved at lade en *Bill* gjælde for *Beviis* mod Strafford, ligesom billiget alle deres Beslutninger, og som han siden selv sagde paa Retter-Stedet, ved at lægge en uskyldig Vens Blod paa sit Hoved, fortjent den Skjebne at forlades af Venner og mishandles af Fjender. Da Carl saae, at han med det Gode ei engang kunde beholde Skyggen af Kongemagt, drog han til*1642. York, og efter nogen Brevvexling der end mere forbittrede Gemytterne, udbrød Borgerkrigen, der en Tidlang var saa aldeles til Kongens Fordeel, at det synes som han tit kun havde behøvet at gaae til London og adsplitte Bremsene for at have vundet Spil, men Udholdenhed var hans eneste Plan, og uden at vente nogen Udsoning, lod han sig dog standse ved hvert Forslag. Derved gik Sagen i Langdrag, og hver Seier Kongen vandt, tjende kun til at forøge hans Fjenders Raserie og formindske hans Venners Tal, saaledes faldt med Flere den herlige Falkland ved*1643. Nevbury, og da den tappre men ubesindige 262 Prinds Rupert af Pfalts, der, som det synes, ei streed for Kongens Sag men for sin Fornøielse, efter det tabte Slag ved Naseby,*1645. ellevild overgav Bristol, saae Carl ingen anden Udvei, end at gaae til Skotland og forene sig med Jarlen Montrose som der havde spillet en eventyrlig Helte-Rolle, men den var alt udspillet, og Carl stod forladt. Hans sidste Haab var at Skotterne dog kjærlig skulde mindes at han var af deres Blod, og til dem overgav han sig, men nederdrægtig skuffede de hans Tillid, og solgte med ham deres Ære og Krone til Huset i Vestminster.*1646.